

Albert Camus (1913 – 1960): Mor (1947)

Struktura zkoušky:

I. Beletristický text:

A. Literární druh a žánr, umělecký směr / tvůrčí skupina, literárněhistorický kontext, údaje o autorovi ve vztahu k dílu;

B. 1. Doba a místo (děje); 2. Hlavní postavy a jejich charakteristika;

3. Námět, témata, hlavní motivy; 4. Zvláštnosti kompozice;

C. Jazykové zvláštnosti a kulturní souvislosti.

(...) Nazítří dosáhl Rieux svolání zdravotnické komise na prefektuře, třebaže se tvrdilo, že jeho naléhání je neopodstatněné.

„Je pravda, že obyvatelstvo začíná být nespokojené,“ přiznal Richard. „A babské řeči všechno zveličují. Prefekt mi řekl: Jednejme rychle, ale v tichosti. Ostatní je přesvědčen, že jde o planý poplach.“

Bernard Rieux vzal Castela svým autem na prefekturu.

„Víte, že na departementu nemají očkovací látku?“ zeptal se ho Castel.

„Vím, telefonoval jsem do skladu. Ředitel jako by spadl z nebe. Musí se objednat z Paříže.“

„Doufám, že to nebude dlouho trvat.“

„Už jsem poslal telegram,“ odpověděl Rieux.

Prefekt byl milý, ale nervózní.

„Tak začněme, pánové. Mám shrnout situaci?“

Richard soudil, že je to zbytečné. Lékaři situaci znají. Je třeba pouze vědět, jaká se mají učinit opatření.

„Je třeba vědět, je-li to mor, nebo ne?“ řekl prudce starý Castel.

Dva tři lékaři vykřikli údivem. Ostatní jaksi váhali. Prefekt nadskočil a mechanicky se otočil ke dveřím, jako by si chtěl ověřit, že tato nehoráznost nepronikla na chodbu. Richard prohlásil, že podle jeho názoru je zbytečné propadat panice: jde o horečku s tříselnými komplikacemi, to je vše, co se o tom dá říci, a hypotézy jsou vždycky nebezpečné, ve vědě jako v životě. Starý Castel, který si klidně žmoulal zažloutlý knír, zvedl světlé oči k Rieuxovi. potom mírně pohlédl na shromáždění a poznamenal, že ví velmi dobře, je to mor, že ovšem přiznat to oficiálně by znamenalo učinit nelítostná opatření. Ví, že právě kvůli tomu jeho kolegové couvají a že tedy pro jejich klid je ochoten uznat, že to mor není. Prefekt tím byl podrážděn a prohlásil, že tohle rozhodně není správný postup uvažování.

„Není důležité, je-li tento způsob správný, důležité je, že nutí k přemýšlení,“ řekl Castel.

Protože Rieux mlčel, zeptali se na jeho mínění:

„Jde o horečku tyfoidního charakteru, avšak provázenou hlízkami a zvracením. Provedl jsem incizi hlízk. Tak jsem získal látku k analýzám a v laboratoři zjistili tlustý bacil moru. Kvůli úplnosti však musím dodat, že některé specifické modifikace mikrobu se neshodují s klasickým popisem.“

Richard zdůraznil, že to opravňuje k váhání a že by bylo třeba vyčkat alespoň statistického výsledku série analýz, která byla zahájena před několika dny. (...)

Richard mínil, že je zbytečné dívat se na věc černě a že ostatně nakažlivost není dokázána, neboť rodinní příslušníci nemocných nejsou ještě postiženi.

„Ale jiní zemřeli,“ upozornil Rieux. „A samozřejmě nakažlivost není absolutní, jinak by onemocnění stoupalo nekonečnou matematickou řadou a vedlo k zdrcujícímu ubývání obyvatelstva. (...)“ Může snad pan kolega Richard vzít na sebe odpovědnost za tvrzení, že epidemie se zastaví bez přísných profylaktických opatření?

Richard zaváhal a pohlédl na Rieux:

„Řekněte mi upřímně, co si myslíte. jste si jist, že jde o mor?“

„Stavíte špatně problém. Není to otázka slovníku, je to otázka času.“

„Váš názor tedy je, že i kdyby nešlo o mor, měla by být aplikována profylaktická opatření ajo při morové epidemii,“ řekl prefekt.

„Jestliže musím nutně mít nějaký názor, pak je to skutečně tento.“ (...)

Rieux odešel uprostřed všeobecného pohoršení. Chvilí nato, v předměstí, které bylo cítit připáleným tukem a močí, se na něj obrátila žena se zakrvavenými slabinami, naříkající k smrti.

II. Nebeletristický text:

A. Funkční styl, obsah, účel, vztah k prvnímu textu; B. Jazykové apod. zvláštnosti.

Evropa se musí připravit na druhou vlnu koronaviru, tvrdí unijní expertka

„Vyhlídka na druhou vlnu koronavirové infekce v Evropě už není vzdálenou teorií, ale realitou,“ říká šéfka Evropského střediska pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC) Andrea Ammoniová. Otázkou podle ní zůstává, kdy a v jakém rozsahu nemoc covid-19 opět udeří. „Virus se lidem velmi dobře přizpůsobil. Imunitu stále nemá většina populace. Je zapotřebí dodržovat pravidla,“ říká.

Peková: Druhá vlna nebude, za půl roku covid zmizí

Molekulární genetička Soňa Peková, která vede laboratoř Tilia, je jednou z největších českých odbornic na šíření nového typu koronaviru. Podle ní nastal čas si říct, že jsme to zvládli, a uklidnit se, žádná druhá vlna nebude. Peková dokonce odhaduje, že do Vánoc covid-19 zmizí z celé planety.

Na základě obou publicistických textů objasněte, proč má smysl existencialistický pohled na člověka a jeho místo ve světě.

Na pomoc:

ALBERT CAMUS (1913 – 1960; Francie): spisovatel a publicista, jeho dílo je silně prodchnuto existencialismem, ačkoli on sám nechtěl být považován za filozofa. Narodil se ve francouzské kolonii Alžírsku. Do Francie se přestěhoval teprve v r. 1940, zapojil se tam do protiněmeckého odboje a zároveň se začal věnovat spisovatelství: napsal esejistickou knihu *Mýtus o Sisyfovi*, která je považována za demonstraci existencialismu, a romány *Cizinec* a *Mor*; Po válce – již populární pro svou tvorbu i osobní statečnost – přednášel na univerzitách; zahynul při dopravní nehodě. NC.

Existencialismus

Existencialismus (z lat.: *existence* = *bytí* – ve vnějším světě) je filozofický směr (a s ním související umělecká tvorba), vůdčí myšlenkový proud **současnosti**, „platónský“ směr založený na **prioritě poznávacího subjektu** před poznáním samotným. Existencialismus se zrodil **po První světové válce v Německu** a odtud se rozšířil zejména do **Francie** i jinam; je však nápadné, že není vlastní anglosaskému světu a ani v něm nezakotvil.

Existencialismus vznikl pod vlivem řady objevů a událostí. Ze světa přírodních věd se tu uvádí **kvantová teorie**, z níž vyplývá, že veškeré elektromagnetické záření (světlo, rádiové vlny apod.) má zároveň povahu jak vlnění, tak i proudu částic, a záleží tedy na poznávacím subjektu – individuálním člověku –, který z těchto dvou pohledů si předem vybere.

Z vlivných dějinných událostí se nejčastěji zmiňují **obě světové války** (které právě na Německo a Francii dopadly obzvlášť tíživě), ale zdá se, že podobnou, ne-li větší váhu má i fakt, že oba národy prožily v relativně nedávné době také **prudké výměny režimů** (pád konzervativních císařství německého a rakousko-uherského, liberální demokratická republika, rozmach nacismu a druhý návrat k demokracii; existence francouzských pěti republik a německá okupace i francouzská kolaborantská vláda k tomu), takže mezi německými a francouzskými intelektuály se pocit **vykořenění** z vazeb s okolním světem šířil možná víc než jinde.

Existencialismus se výrazně projevil v **beletrii**; dokonce pro většinu zájemců je právě literatura tím hlavním zdrojem zformulovaných existencialistických postojů. Existencialismus můžeme tedy chápat také jako literární proud, ale zároveň existencialistická filozofie ovlivnila i jiné směry, např. absurdní drama nebo postmodernismus.

Podle existencialistů je **vědomí prvotní** a bytí druhotné: **člověk je vržen do světa**, který si nevybral, a **podle své vůle i představy** tuto svou **existenci** teprve pak **naplňuje**. Člověk tedy zakouší absolutní **svobodu**, ale také absolutní **zodpovědnost** za své jednání, protože jako svrchovaný jedinec nemá nikoho, s kým by svou odpovědnost sdílel. Pro existenci člověka je také zásadně důležitý **čas**, v němž se lidská existence realizuje, a jeho plynutí. Teprve člověk svou aktivitou – včetně myšlení – **dává význam** všem skutečnostem okolního světa. Poněvadž však totéž činí i jiní lidé, jejichž náhledy i postoje jsou navzájem velmi odlišné, cítíme, že svět nemá žádný objektivní, všeobecně vnímaný smysl, a proto se nám mnohé prvky světa jeví jako **absurdní**. V takto mozaikovitém světě bez jednotných souřadnic si člověk sám sebe uvědomuje především v **mezních situacích**, kdy zakouší strach, úzkost, beznaděj; tou jedinou absolutní skutečností, které podléhají všechny bytosti, je totiž smrt.

Významná role existencialismu v dnešním prostředí společenských věd a umělecké tvorby ovšem produkuje stav, kdy hranice směru jsou rozostřené, někdy jsou k němu řazeny i osobnosti, které se sami za existencialisty nepovažují, a dokonce existuje jak **ateistická**, tak **křesťanská větev** existencialismu.

Existencialistická beletrie tematizuje modelové příklady mezních životních situací, bezmoc vůči nepoznatelnosti světa, psychické dilema před klíčovým rozhodnutím, bizarní nedorozumění s osudovými následky apod.

Karl Jaspers (1883 – 1969; Německo): filozofický spis *Otázka viny*; **Jean-Paul Sartre** (1905 – 1980; Francie): filozofické spisy *Bytí a nicota*, *Cesty k svobodě*, deníkový román *Nevolnost*, novela *Zed*; NC – nepřijal ji; **Albert Camus** (1913 – 1960): Francie): filozofický esej *Mýtus o Sisyfovi*, romány *Cizinec*, *Mor*; NC.

S existencialismem souvisí **fenomenologie**. označovaná někdy jako filozofická metoda, jindy jako filozofický směr. Fenomenologie usiluje – v protikladu k pozitivismu – odhalit cestu k čistému poznání, zbavenému „předporozumění“, která je zatíženo individuální psychikou, osobní i sociální zkušeností, mentálními schopnostmi apod. (jde tu o variaci na pronikání k platónským idejím).

Významní fenomenologové: **Edmund Husserl** (zakladatel oboru; 1859 – 1938; České země – Morava / Německo): filozofický spis *Krize evropských věd a transcendentální fenomenologie*; **Martin Heidegger** (1889 – 1976; Německo): filozofické spisy *Bytí a čas*, *Původ uměleckého díla*; **Hans-Georg Gadamer** (1900 – 2002; Německo): filozofické spisy *Člověk a řeč*, *Pravda a metoda*; **Jacques Derrida** (1930 – 2004; Francie): filozofické spisy *Síla zákona*, *Tradice vědy a skrývání smyslu*, **Jan Patočka** (1907 – 1977; Československo): filozofická díla *Přirozený svět jako filozofický problém*, *Úvod do fenomenologické filozofie*, *Péče o duši*, **Karel Kosík** (1926 – 2003; Československo / Česká republika): filozofické spisy *Dialektika konkrétního*, *Předpotopní úvahy*.